

Nr 65

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1960/61 till Bidrag till Metallografiska institutet, m. m.; given Stockholms slott den 26 februari 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1960.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *anslag för budgetåret 1960/61 till Bidrag till Metallografiska institutet, m. m.*, samt anför därvid följande.

Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition (X ht, p. 43) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till Metallografiska institutet för budgetåret 1960/61 beräkna ett förslagsanslag med oförändrat belopp, eller med 22 000 kronor. Frågan om bidrag till institutet torde nu åter få upptagas.

Enligt ett mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning år 1943 ingånget avtal — vilket sedermera förlängts att gälla

t. o. m. utgången av juni 1960 — har Kungl. Maj:t upplåtit tomt och uppfört byggnader i Stockholm för Metallografiska institutet. Kungl. Maj:t bestri- der enligt avtalet även kostnaderna för uppvärmning och yttre underhåll av byggnaderna samt för skötsel av vägar, planteringar o. dyl. Vidare har Kungl. Maj:t förbundit sig att utbetala arvoden till statens representanter i institutets styrelse. Medel till övriga årliga utgifter, liksom till anskaffning av utrustning, tillskjutes av stiftelsen. Dock har Kungl. Maj:t av fondmedel sedan år 1955 ställt 100 000 kronor till institutets förfogande för utrustningsändamål. — För en närmare redogörelse för avtalets innehåll torde få hänvisas till propositionen nr 245/1943 (jfr även X ht 1955, p. 44).

Sedan avtalet av stiftelsen uppsagts att gälla med utgången av juni 1960, uppdrog chefen för handelsdepartementet den 9 juli 1959 — med stöd av tidigare bemyndigande av Kungl. Maj:t — åt 1958 års forskningsinstitut- kommitté att verkställa utredning rörande nytt avtal om bidrag till Metallo- grafiska institutet. Kommittén skulle härvid äga befogenhet att med veder- börande enskilda intressenter ingå i förhandlingar och, under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, träffa dylikt avtal.

Kommittén har den 18 februari 1960 redovisat nämnda uppdrag i en promemoria. Till promemorian har fogats ett preliminärt träffat avtal om provisorisk förlängning av det för närvarande gällande avtalet. Det prelimi- nära avtalet torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Ur promemorian inhämtas bland annat följande.

Vid institutet är anställda cirka 30 personer, varav omkring hälften är ingenjörer. Institutets utgifter under budgetåret 1958/59 utgjorde drygt 840 000 kronor, vartill staten lämnade bidrag med i runt tal 20 000 kronor.

Vid förhandlingarna har *stiftelsen* yrkat på en avsevärd höjning av den statliga ekonomiska insatsen för att möjliggöra en utökning och intensi- fiering av forskningsverksamheten. Stiftelsen tänker sig en ökning av insti- tutets utgiftsram till kanske 1 200 000 kronor genom en successiv uppräkn- ning av statsbidraget till drygt 400 000 kronor för år. Industriens bidrag och andra inkomster förutsättes bli av minst samma omfattning som för närvarande, omkring 800 000 kronor. Som motiv för den ökade statliga in- satsen anför stiftelsen, att forskningen vid institutet till betydande del är grundforskning och att enligt de principer, som vanligen tillämpas vid för- delningen av forskningskostnader, staten bör bära kostnaderna för den de- len av verksamheten. Stiftelsen menar också att staten som företagare, främst som ägare av råvarutillgångar och av företag på järnframställning- ens område, har ett särskilt intresse att ekonomiskt stödja institutet.

Kommittén erinrar om att staten under senare år på många områden tagit på sig ökade kostnader för framför allt grundforskning. Detta har emeller- tid av olika skäl icke kommit att gälla Metallografiska institutet, där den statliga ekonomiska insatsen fortfarande är jämförelsevis snävt begränsad. Järn- och metallindustrien utgör en av vårt lands största och betydelsefullas- te industrigröner — dess andel av vårt lands export är avsevärd. Mot bakgrun-

den bl. a. härav förefaller det kommittén motiverat, att stiftelsens förslag om utvidgning av institutet och om ökning i samband därmed av det statliga stödet till grundforskning närmare undersökes. En dylik mera principiell och mera djupgående utredning ligger emellertid vid sidan om forskningsinstitutkommitténs egentliga uppdrag. I kommittén saknas även den expertis med speciell inriktning på området, som är erforderlig. Uppdraget bör därför anförtros åt härför särskilt tillkallade sakkunniga. I avvaktan på resultatet av utredningen föreslår kommittén, att det för Metallografiska institutet nu löpande avtalet av år 1943 får gälla ytterligare två år, eller till utgången av juni 1962. Särskilt avtal om sådan förlängning har preliminärt träffats mellan kommittén och stiftelsen i februari 1960.

Departementschefen

Kraven på vidgad forskningsvolym inom skilda områden av tekniken har medfört ökning av de statliga ekonomiska insatserna till forskningsändamål. Även branschforskningsinstituterna har fått del i den upprustningen. Metallografiska institutet intar emellertid, jämfört med exempelvis Svenska träforskningsinstitutet, i statsbidragshänseende en mindre gynnad ställning, visserligen främst beroende på en önskan tidigare hos vederbörande intressenter att icke öka institutets beroende av staten. Riksstatsanslaget till institutet är för innevarande budgetår upptaget med 22 000 kronor.

Avtalet om Metallografiska institutet löper ut den 30 juni i år. Institutets huvudman, Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning, har för tiden därefter hemställt om en avsevärd uppräkning av det löpande statsbidraget till driften; bidraget skulle under nästa femårsperiod höjas undan för undan och småningom komma att uppgå till drygt 400 000 kronor för år. Industriens tillskott och övriga inkomster vid institutet förutsättes bli av minst samma omfattning som för närvarande, cirka 800 000 kronor. Härvid skulle enligt stiftelseförslaget den totala utgiftsramen för år stiga till 1 200 000 kronor och en ur näringsens synpunkt såsom välmotiverad ansedd utbyggnad av forskningsverksamheten bli möjlig.

Redan i tidigare sammanhang har jag understrukit värdet av den forskningsverksamhet, som bedrivs inom de statsunderstödda branschforskningsinstituterna. För det metallografiska området är jag beredd tillstyrka en fortsättning av denna form för samarbete mellan staten och den privata företagsamheten. Med hänsyn till järn- och metallindustriens centrala ställning i svenskt näringsliv hyser jag även förståelse för önskemålet om en ökning av det nuvarande bidraget i syfte att möjliggöra en utbyggnad av forskningsverksamheten vid institutet. Vad stiftelsen nu föreslagit innebär emellertid en principiell omläggning av statsstödet på hithörande område, vars genomförande kräver en mera djupgående utredning av institutets verksamhet och den framtida inriktningen av forskningen där. Jag ansluter mig till vad forskningsinstitutkommittén uttalat om att en dylik utredning bör anförtros särskilt tillkallade sakkunniga, och det är min avsikt att inom kort begära Kungl. Maj:ts bemyndigande härtill. I avvaktan

på resultatet av utredningen anser jag det lämpligt att, såsom kommittén föreslagit, låta 1943 års avtal om institutet provisoriskt gälla under ytterligare två år. Jag tillstyrker sålunda det av kommittén träffade avtalet om en sådan provisorisk förlängning. Härvid kan anslaget till institutet för budgetåret 1960/61 upptagas med oförändrat 22 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid statsrådsprotokollet fogat avtal med Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning;

b) till *Bidrag till Metallografiska institutet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Björn Bergman

Bilaga

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning om provisorisk förlängning av avtalet den 23 februari 1943 angående ordnande av central forskningsverksamhet inom järn- och metallindustriens och därmed sammanhängande områden

Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning överenskomma att — i avbidan på resultatet av en utredning rörande Metallografiska institutet av sådan art som 1958 års forskningsinstitutkommitté angivit i en särskild promemoria den 18 februari 1960 — för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1962 på oförändrade villkor förlänga det den 23 februari 1943 mellan parterna träffade avtalet angående ordnande av central forskningsverksamhet inom järn- och metallindustriens och därmed sammanhängande områden.

Detta avtal träder i kraft under förutsättning att det före den 1 juli 1960 godkänts av Kungl. Maj:t och av stiftelsens intressentsammanslutningar, nämligen Jernkontoret, Sveriges mekanförbund, Metallindustriens forskningsförening och Föreningen för stödjande av Metallografiska institutet. Stockholm i februari 1960.

För KUNGL. MAJ:T och KRONAN

För STIFTELSEN SVENSK JÄRN-
OCH METALLFORSKNING

Frank Öhman

H. Abenius

/ Rune Blomqvist